

Základní škola a Mateřská škola Verneřice
Mírové náměstí 141, 407 25 Verneřice
Tel: 412 559 063

IČ: 71 01 25 24

e- mail: zsvernerice@volny.cz

č. účtu 925864239/0800

Školní preventivní program

Zdravý životní styl

Objevat, vědět, rozhodovat, respektovat, abychom
v životě obstáli

Školní rok: 2023/2024

Garant programu: Mgr. Jiřina Trpková

Vyhodnocení primární prevence nevhodných jevů na škole ve školním roce 2022/2023

V tomto školním roce jsme se v oblasti prevence nevhodných jevů zaměřili zejména na podporu žáků s možným ohrožením školní neúspěšností, na vztahové problémy žáků ve vrstevnické skupině a na problémy spojené s překračováním školního řádu.

Dále na neomluvené absence, záškoláctví, ničení školního majetku, na přestupky v chování a na podporu žáků se specifickými vzdělávacími potřebami.

K vyhodnocení prevence jsem použila dotazníkové šetření pro třídní učitele.

Z odpovědí v dotazníků z loňského školního roku je patrné, že ve všech třídách řešili učitelé obdobné problémy. U mladších žáků bylo jedním z hlavních témat osvojování pravidel školního řádu a závazných pravidel chování k sobě navzájem. Sledování a vyhodnocování sociálně komunikativních dovedností, podpora žáků s možným ohrožením školní neúspěšností a práce s problematickými rodiči. Společnými aktivitami jsme podporovali upevňování návyků vedoucích ke zdravému životnímu stylu.

U starších žáků druhého stupně jsme se zaměřili hlavně na problémy spojené se záškoláctvím, ničením školního majetku, užíváním návykových látek, na výukové problémy žáků ohrožených školním neúspěchem a problematiku chování mezi vrstevníky.

Zorganizovali jsme několik společných akcí a aktivit, které napomáhaly žákům k rozvoji sociálních dovedností a emoční inteligence. V loňském školním roce jsme uspořádali několik projektů – Po prázdninách spolu, Dýňodlabání, Sázíme stromy, Vánoční kreativní dílna, Veletrh zdraví. A několik společných aktivit – Dětský den, Sportovní den, Pohár Vladimíra Šmicera, promítání v kině – Planeta Praha, divadelní představení ve škole, divadelní představení v divadle Děčín, školní výlety. Žáci druhého stupně absolvovali program o škodlivosti užívání tabákových výrobků.

Další projekty a aktivity proběhly v rámci jednotlivých tříd.

Organizovali jsme třídnické hodiny a třídní chvilky, poskytovali žákům i rodičům konzultace i z oblasti prevence nevhodného chování. Žáci mohli využívat doučování, chodili na nápravné hodiny a do kroužků pořádaných ve škole. Rodiče i žáci měli možnost konzultací s poradenskými pracovníky školy.

Do prvního ročníku byly zaintegrované žákyně s narušenou komunikační schopností a žák se středně těžkou poruchou chování, proto ve třídě společně s paní učitelkou pracovaly ještě dvě asistentky. Preventivní aktivity směřovaly k upevňování vztahů v třídním kolektivu, k rozvíjení návyků správné životosprávy, k osvojení třídních pravidel.

Ve druhé třídě rovněž pracovali s paní učitelkou dva asistenti pedagoga. Starali se o žákyni s diabetem a žáka se specifickými vzdělávacími potřebami. Hlavním tématem prevence bylo osvojování pravidel školního řádu a třídních pravidel, budování pozitivní atmosféry ve třídě, vyhodnocování sociálního rozvoje a komunikativních dovedností u jednotlivých žáků. Žáci byli seznámeni s negativními dopady záškoláctví, osvojovali si zdravý způsob života a smysluplného využívání volného času.

Třetí třída byla specifická nízkým počtem žáků. To umožnilo paní učitelce poskytovat dětem individuální přístup ke každému z nich a rychlé řešení problémů v učení i v konfliktech mezi spolužáky. Ve třídě se podařilo velmi dobře nastolit přátelskou atmosféru. Prostřednictvím spolupráce, kooperace, nasloucháním si, respektováním se si žáci společně s učitelkou vytvořili příjemné a vstřícné pracovní prostředí. Žáci aktivně pracovali v projektu „Učíme se spolu“. Třída se s nadšením zapojovala do všech třídních i školních akcí a projektů. Ve třídě převažovala přátelská atmosféra.

Ve čtvrté třídě pracovala s třídní učitelkou i asistentka pedagoga, jelikož byli ve třídě vzdělávání dva žáci s podpurným opatřením třetího stupně a další žáci z nepodnětného rodinného prostředí či s diagnostikovanou SVPU. Při práci se třídou byl uplatňován individuální přístup, kooperativní činnosti, sociální hry, které napomáhaly k vytváření pozitivního klimatu ve třídě. Při hodnocení byly využívány i formy formativního hodnocení i sebehodnocení. V rámci třídních chviliek i vyučovacích hodin hovořila s dětmi paní učitelka o šikaně a o zneužívání návykových látek. Jako problémovou udává paní učitelka vysokou absenci žáků z důvodu nemoci a podezření na skryté záškoláctví u jednoho žáka.

V páté třídě pracoval s vyučujícími také asistent pedagoga, neboť i zde byli vzdělávání žáci s podporou třetího stupně. Preventivní působení bylo zaměřeno na rozvoj emoční a sociální inteligence žáků, na podporu kooperace, přátelské atmosféry, pomoc druhým, zodpovědnost za své chování. Ale také na ekologické aktivity, rizikové chování a závislosti vč. digitálního světa, osobní bezpečí a zdravý životní styl. Dle třídní učitelky bylo klima ve třídě bezpečné, respektující a podporující.

V šesté třídě v rámci třídních chviliek řešil pan učitel s žáky hlavně vzájemné chování k sobě, upozorňoval na příznaky šikany a kyberšikany. Hovořil s dětmi o škodlivosti užívání alkoholu, tabákových výrobků i jiných návykových látek. I v této třídě pracovala asistentka pedagoga, která pomáhala žákům se specifickými vzdělávacími potřebami. Nejproblémovějším třídním kolektivem školy byla sedmá třída. Ve třídě bylo vzděláváno šest žáků s podpurným opatřením různého stupně, s různými příčinami školní neúspěšnosti. Třída měla z těchto důvodů také asistentku pedagoga. Pro dlouhodobou absenci třídní učitelky se třídnictví ujala zástupkyně školy. Nejčastěji řešeným problémem bylo závadové chování mezi spolužáky a výukové problémy. Ve třídě proběhlo hraní her a další aktivity pro rozvoj sociálně komunikativních dovedností a emoční inteligence. Klima ve třídě bylo monitorováno a vyhodnocováno prostřednictvím dotazníků – Školní výkonová motivace, Předcházení problémům v chování žáků. S rodiči problémových žáků proběhly pohovory a výchovné komise.

I v osmé třídě pomáhá se žáky asistentka pedagoga, ve třídě je vzděláván žák s podpurným opatřením třetího stupně. Asistentka věnuje pozornost i žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. Prevence probíhala v rámci výukových hodin, během třídních chviliek, pohovorů se žáky i třídnické hodině. Probírána byla témata jako alkoholismus, užívání drog, gamblerství, bezpečný sex, duševní hygiena. Se žáky i rodiči proběhly konzultace k neomluvené absenci, pozdním příchodům do školy, špatnému prospěchu a nekázni při vyučování. Klima ve třídě bylo na dobré úrovni.

V devátém ročníku pracovala pod vedením učitelů také asistentka pedagoga. Starala se o žákyni se čtvrtým stupněm podpory a o žákyni se zdravotním znevýhodněním. Pomáhala rovněž žákům ohroženým školní neúspěšností, kterým pomáhala s pochopením a procvičováním učiva. K probíraným tématům z oblasti prevence patřilo chování mezi spolužáky, kyberšikana, omlouvání školních absencí. Neomluvené absence byly konzultovány s rodiči. Atmosféra ve třídě byla dobrá.

Charakteristika školy

Základní škola ve Verneřicích je institucí s právní subjektivitou. Škola má průměrné materiálně – technické podmínky pro vyučovací proces, má dobré podmínky pro výchovu ke zdravému životnímu stylu, je situována v prostředí malého města. Škola je plně organizovaná, má 9 ročníků, počty žáků se pohybují v rozmezí 130 – 140 žáků.

Škola je umístěna ve středu obce, uprostřed náměstí. Škola je členěna do dvou budov. Na náměstí stojí budova prvního stupně, budova druhého stupně sousedí s radnicí. Ředitelství školy je v budově 1. stupně. Školní jídelna je v budově mateřské školy, která sídlí v Nádražní ulici. Školu navštěvují žáci z těchto spádových obcí: Merboltice, Příbram, Rychnov, Valkeřice, Mukařov, Touchořiny a Lovečkovice. Autobusová zastávka je na náměstí poblíž školy, je tedy dobře dostupná všem dojíždějícím žákům. Dojíždějící žáci a žáci zaměstnaných rodičů mohou chodit do školní družiny. Družina má prostory v budově na Mírovém náměstí. Je rozdělena na dvě oddělení, pracují zde dvě vychovatelky. Družinu mohou využívat i dojíždějící žáci druhého stupně.

Popis současného stavu

Naše škola patří k malým venkovským školám. Počty žáků ve třídách jsou vyhovující pro individuální přístup učitele k žákům. Práce ve třídách prvního stupně se liší od práce s žáky na druhém stupni školy. V každé třídě je žák, nebo žáci se specifickými potřebami, nejčastěji s poruchami učení a poruchami chování. Všechny děti jsou ve škole podporovány třídními učiteli i ostatními pracovníky školy, naším cílem je, aby žáci byli ve škole úspěšní a dobře se začlenili do třídních kolektivů a našli podporu i od spolužáků. Z důvodu integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami pracují na škole asistenti pedagoga. V letošním školním roce bude na škole pracovat 8 asistentů pedagoga. Asistenti budou spolupracovat s učiteli při plnění vzdělávacích i výchovných cílů tak, aby tyto cíle byly naplněny i u žáků se speciálně vzdělávacími potřebami.

Hlavní aktivity

Dotazníkové šetření ukázalo na žáky ohrožené školním neúspěchem a na problém se záškoláctvím. Někteří rodiče byli laxní při omlouvání absence žáků, omlouvali žáky až na výzvu třídních učitelů, nebo vůbec absenci žáků neomluvili. V každé třídě byli třídním učitelem vytipováni žáci, kteří jsou ohroženi školní neúspěšností, pro ně byl stanoven podpůrný program. Oba tyto problémy budou i nadále sledovány a budou přijímána opatření pro jejich eliminaci.

Při podezření na záškoláctví, či skryté záškoláctví žáků rodiči, povedou učitelé se zákonnými zástupci pohovor o důvodech absence. Upozorní žáka a rodiče na další postup při řešení absence žáka ve škole. U žáků ohrožených školní neúspěšností si zjistí učitelé příčiny potíží s osvojováním učiva a podpoří žáky při běžné výuce i při doučování.

K dalším úkolům a hlavním aktivitám bude vytváření pozitivního sociálního klimatu na škole a rovněž i v jednotlivých třídách. Tím by mělo docházet k vytváření dobrých vztahů mezi žáky a k vytváření neohrožujícího bezpečného prostředí ve třídách i na škole. Klima školy je termín obecně známý nejen mezi odborníky, ale i mezi širokou veřejností. Většinou každého napadne, že se jedná o náladu, která vládne ve škole delší dobu. Klima školy je souhrn hodnocení a sebehodnocení všech účastníků vzdělávání ve škole. Patří sem vzájemná komunikace a sociální vztahy, také prožitky

a emoce a další procesy, které se ve škole dějí. Tedy se vztahuje zejména k sociální stránce života školy. Spolutvůrci jsou všichni zúčastnění: učitelé, žáci, jejich rodiče i ostatní zaměstnanci školy. Pozitivní klima nevznikne automaticky, k jeho zkvalitňování vede cesta záměrných, dlouhodobých a plánovaných aktivit a změn. Učitelství má největší potenciál toto klima tvořit, ovlivňovat a měnit. Vytváření a udržování bezpečného prostředí, ochrana zdraví, předcházení vzniku jakýchkoli forem rizikového chování na škole, prevence šikany, to je hlavním úkolem v oblasti prevence pro celý pedagogický sbor.

Pro učitele školní rok začíná nejen důkladnou přípravou a plánováním výuky, ale také přípravou na práci s kolektivem třídy. Bez diagnostiky sociálního klimatu třídy nelze dobře stanovit priority v této oblasti. K této diagnostice si učitelé ve svých třídách mohou sami zvolit vhodné metody. Mohou se také obrátit na výchovné poradce ve škole o pomoc při diagnostice vrstevnické skupiny. Škola má k dispozici dva proškolené pracovníky. Obtížnější práci se stmelením kolektivu bude mít učitelka v první třídě, tam se vztahy mezi spolužáky teprve tvoří, a ještě se musí děti co nejrychleji vypořádat s adaptací na školní prostředí a nové povinnosti školáka. Rovněž ve třídách, kde dochází ke změnám jako je přechod na druhý stupeň školy, anebo ve třídách, kam přišli propadlíci či noví žáci.

Učitelé budou vhodně volit a zařazovat vyučovací metody, způsob komunikace se žáky i mezi nimi, budou využívat aktivizačních metod, umožní žákům podílet se na životě třídy i na průběhu vyučování. Mezi učiteli musí probíhat spolupráce a přátelská komunikace, vzájemná podpora a pomoc, sdílení názorů a zkušeností a zejména společná práce, třeba při vzájemné hospitaci, při společném projektu a společném plánování činností. Vhodné je zařazení metodických schůzek, které povedou vždy sami učitelé a budou tak předávat své zkušenosti ostatním kolegům.

V každé třídě jsou žáci se specifickými poruchami učení, tyto poruchy jsou někdy těžko pochopitelné pro okolí, zejména pro ostatní děti ve třídě, někdy i pro rodiče. Stačí, že tyto děti mají vypracován individuální vzdělávací plán, podle kterého s ním pracuje pedagog? Stačí tedy prevence ve výuce? Anebo je nutná i prevence rizikového chování? Jednoznačně ano, je nutné se zaměřit na tyto děti, mohly by se stát objektem posměchu, možná i šikany. Ale také naopak, ony samy by mohly být tvůrci rizikového chování. Zde je potřeba velmi dobrá spolupráce učitele i celé třídy, je potřeba, aby spolužáci dobře pochopili problémy svých vrstevníků a byli tolerantní k jejich specifickým potřebám a někdy i k nestandardním projevům chování.

V oblasti prevence i v tomto školním roce půjde hlavně o vytvoření dobrých třídních kolektivů, o věnování zvýšené pozornosti žákům s problémovým vývojem a s rizikovým chováním při vyučování i mimo něj. Úkolem pedagogů bude zejména vést žáky ke kooperaci mezi sebou, k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, učit žáky žít ve shodě s ostatními, zaměřit se na elementární etické vlastnosti a slušné chování. Při prevenci sociálně patologických jevů budeme používat všech dostupných prostředků, zejména uplatnění metodického pokynu ministerstva školství k prevenci zneužívání návykových látek ve škole, působit proti násilí a vandalismu. Budeme vždy důslední při vyšetřování šikany, vandalismu, brutality, rasismu i kriminality. Vždy budeme dbát na spravedlivé prošetření a na spravedlivé potrestání. Při vážných projevech těchto činů budeme spolupracovat s dalšími institucemi. Výchovné problémy žáků budeme řešit dle závažnosti na patřičném stupni řízení. (V rámci třídy, s třídním učitelem, s výchovným poradcem, výchovnou komisí). Požadavky na chování žáků budou sjednoceny a budou důsledně postihovány přestupky proti nim.

I při výuce jsou prezentována další témata z oblasti prevence. Do vhodných předmětů pedagogové zařazují aktuální témata. / příloha: Příklady zařazovaných témat do vyučování /.

Charakteristika pedagogického sboru

Ve škole pracuje 12 pedagogů, včetně vedení školy, 8 asistentů pedagoga a 2 vychovatelky ve školní družině. Škola má dva výchovné poradce a metodičku prevence.

Charakteristika žáků

Většina žáků jsou děti z Verneřic a z míst, která pod obec spadají: z Rychnova, Příbrami, Louček. Do školy docházejí žáci i ze spádových obcí: z Mukařova, Merboltic, Valkeřic, Lovečkovic a z Touchořin.

Personální zajištění

Metodik prevence – vytváří minimální preventivní program, podílí se na jeho realizaci a vyhodnocení. Zúčastňuje se odborných seminářů a porad metodiků prevence a o jejich obsahu informuje ostatní na metodických sdruženích. Distribuuje osvětové materiály, vybírá vhodné programy a nabízí je k realizaci třídním učitelům. Spolu s výchovným poradcem a třídními učiteli pracuje v preventivním týmu.

Výchovný poradce – poskytuje konzultační hodiny a odborné poradenství v oblasti volby povolání a výchovných problémů žáků. Vyhledává žáky, kteří jsou ohroženi ve vztahu k problémům prevence. Spolupracuje s PPP.

Pedagogové – věnují se žákovi v rámci výuky, rozvíjejí jeho kompetence v oblasti sociálních dovedností. Provádějí průběžnou diagnostiku třídy i žáků. Vyhodnocují sociální klima ve své třídě a pracují se třídním kolektivem. Jsou v kontaktu s rodinou žáka.

Asistenti pedagoga – pracují pod přímým vedením pedagoga ve třídě, věnují se přidělenému žákovi, pomáhají mu se zvládnutím učiva i vztahů ve třídě, pomáhají s organizací práce ve třídě. Konzultují s vyučujícím, podílejí se na přípravě vyučovacího procesu pro svého klienta.

Vedení školy – sleduje efektivitu prevence, sleduje problémy v kontextu celé školy a provádí personální a organizační opatření. Svolává porady pedagogických pracovníků. Komunikuje s odborníky a úřady z oblasti prevence.

Potřebnost a cíle projektu

Preventivní projekty jsou potřebné pro efektivní změnu postojů a názorů dospělých i dětí na současný stav. Děti se často obdivují problémovým spolužákům, jejich chování se jim zdá moderní, správné. Je potřeba u nich nastavit správný model chování a správné mravní hodnoty. Ukázat jim, že být slušný, tolerantní, empatický je to správné a že se to musí do budoucna vyplatit.

Základním cílem prevence je vychovat jedince v souladu se zdravým životním stylem a posílit u něj rozvoj osobnosti. Posílit duševní odolnost a schopnost se samostatně rozhodovat a řešit problémy.

Vyhodnocení preventivního programu

Hodnocení preventivního programu bude provedeno na začátku dalšího školního roku, výstupy budou použity při sestavení nového preventivního programu. Vyhodnocení zpracuje metodička prevence školy a seznámí s ním ostatní pracovníky na metodickém sdružení. Učitelé hodnotí průběžně po celý školní rok psychosociální klima, kázeň a prospěch žáků. Uskutečněné projektové dny, besedy a další činnosti budeme hodnotit vždy bezprostředně po skončení akce. Kladné výstupy a možná rizika tak budeme moci použít pro další činnost.

Součástí minimálního preventivního programu jsou tyto přílohy:

1. Znalostní kompetence žáků
2. Příklady zařazovaných témat
3. Program proti šikanování
4. Krizový plán při řešení šikany

1. Znalostní kompetence žáků

1. – 5. ročník

- žáci umí pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením a pitím alkoholu
- znají způsob, jak odmítnout cigarety, alkohol
- znají hodnotu zdraví
- uvědomují si nevýhody špatného zdravotního stavu
- vědí, jak pečovat o své zdraví
- umějí si poradit při mimořádných situacích

6. – 9. ročník

- vědí, že zdraví je základní lidská hodnota
- osvojují si zdravý životní styl
- znají zdravotní a sociální rizika při užívání návykových látek
- umí komunikovat se složkami poskytujícími pomoc

- pojmenují základní mezilidské vztahy
- rozpoznají projevy lidské nesnášenlivosti
- znají základní způsoby odmítnutí návykových látek
- znají význam dobrých mezilidských vztahů
- uplatňují vhodné způsoby chování a komunikace
- znají významné dokumenty uplatňující lidská práva
- znají činnost orgánů právní ochrany občanů
- uvědomují si podstatu protiprávního jednání
- umí zhodnotit nevhodné a vhodné zdravotní návyky
- znají pozitivní vliv aktivního pohybu a duševní pohody na své zdraví
- vědí, že zneužívání je trestné
- orientují se v problematice návykových látek
- umí vyhledat odbornou pomoc
- umějí se chovat za mimořádných situací
- odsuzují projevy násilí a brutality

2. Příklady zařazovaných témat do vyučování

Dopravní výchova

Žijeme zdravě

Člověk a jeho zdraví

Zdravý životní styl

Globální společenské problémy

Anorexie a bulimie

Dělení drog

Prevence zneužívání návykových látek

Životní prostředí a zdraví člověka

Komunikace a společenské chování

Civilizační a infekční choroby

Rodinné soužití

Manželství a rodičovství

HIV

Kyberšikana a nebezpečí sociálních sítí

Osobní bezpečí a komunikace s cizí osobou

3. Program proti šikanování

Cíl: Cílem programu proti šikanování je zamezit šikanování a ohrožování a zavražďování jedince nebo skupiny, rychle reagovat na přímé i nepřímé projevy šikany a s ohledem k závažnosti a možnosti vzniku dlouhodobých následků na duševním i tělesném zdraví.

Školní program proti šikanování

Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních

Vytváření školního programu proti šikanování je dlouhodobý a trvalý proces. Určují ho dva znaky – celoškolský rozměr a zaměření na specifickou prevenci. Aby škola žáky účinně chránila před šikanováním, zapojí všechny pedagogické pracovníky. Zaměření na specifickou prevenci vypovídá, že se program věnuje výhradně řešení šikany, a to prostřednictvím specifické primární prevence a prevence sekundární.

Obecná struktura 13 komponent ve školním programu proti šikanování má univerzální charakter a lze ji použít jako jednotící princip i pro ostatní rizikové chování, a tak vytvořit integrovaný, ucelený preventivní program školy.

Školní program proti šikanování má 13 komponent (hlavních součástí):

1. zmapování situace – analýza a evaluace (před a po zavedení programu či opatření a také v jeho průběhu);
2. motivování pedagogů pro změnu;
3. společné vzdělávání a supervize všech pedagogů;
4. užší realizační tým (zástupce vedení nejlépe ředitel, zástupci třídních učitelů z 1. a 2. stupně, zástupce družiny, školní metodik prevence, výchovný poradce, školní psycholog atd.);
5. společný postup při řešení šikanování (viz Příloha č. 6);
6. primární prevence v třídních hodinách;
7. primární prevence ve výuce;
8. primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování;
9. ochranný režim (školní řád, dohledy učitelů);
10. spolupráce s rodiči (vhodný způsob seznámení s prevencí a řešením šikany ve škole, například na webových stránkách, pomocí informativního dopisu a při třídních schůzkách);
11. školní poradenské služby;
12. spolupráce se specializovanými zařízeními;
13. vztahy se školami v okolí (domluva ředitelů na spolupráci při řešení šikany, kdy se jí účastní žáci z různých škol).

Charakteristika:

1. V rámci účinné prevence šikanování zajistí škola účast školního metodika prevence v kurzech zaměřených na problematiku šikanování.
2. Metodik prevence společně s výchovným poradcem se budou aktivně podílet na řešení případů šikanování a napomáhat svým kolegům zvládnout základní postupy a strategie při řešení konkrétní situace.

3. Vedení školy v souladu s pracovním řádem zajistí zvýšený a kvalitní dohled pedagogů nad žáky zvláště v prostorách, kde by mohlo dojít k šikanování (WC, prostory šaten, meziposchodí).
4. Školní metodik prevence seznámí pedagogy se systémem pro oznamování a vyšetřování vzniklé šikany.
5. Pracovníci školy budou úzce spolupracovat s odbornými službami, především s pedagogickou poradnou.
6. Ve školním řádu jsou jasně stanovená pravidla chování včetně sankcí za jejich porušování.
7. Pedagogičtí pracovníci budou důsledně a systematicky vést žáky k osvojení norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech respektujících identitu a individualitu žáka. Budou podporovat zlepšování atmosféry v třídních kolektivech.

Metody realizace:

1. Učitel sleduje třídní klima a zapojení všech žáků do kolektivu a podporuje posilování sebevědomí jednotlivců.
2. Třídní učitel vede žáky k demokracii, ptá se jich na jejich názory, vede společnou diskuzi a odborně je vede k zaujímání postojů. Učitel je v roli partnera, nikoliv v roli nadřazené autority.
3. Učitel se zaměřuje na osobnostní výchovu, kde může vědomě do vyučovací hodiny zařazovat prvky bránící šikaně.
4. Každá třída sestaví třídní pravidla, kde si žáci sami stanoví zásady chování k sobě. Všechna pravidla budou formulována kladně, aby byla motivující.
5. Třídní učitel pravidelně zařazuje do třídních chvil aktivit zaměřené na rozvoj sociálního vědomí žáka.
6. Všechny třídní kolektivy budou začleňovány do specifických programů, které budou v rámci prevence rizikového chování realizovány jinými institucemi (Policie ČR, městská policie, doléčovací centrum aj.).
8. Do každoročního plánu budou zařazovány projektové dny, které budou zaměřeny na spolupráci a kooperaci žáků různých věkových skupin.
9. V rámci školního roku budou zajištěny a žákům nabídnuty různé zájmové aktivity pro vyplnění volného času.

4. Krizový plán při řešení šikany

Krizový plán vychází z metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních - č.j. MŠMT 21149/2016 a z metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (dokument MŠMT č.j. 21291/2010-28)

Charakteristika šikany

Šikanování je jakékoliv chování, **jehož záměrem je ublížit jedinci, ohrozit nebo zastrašovat jiného žáka**, případně skupinu žáků. Je to cílené a obvykle opakované užití násilí jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak **fyzické útoky** v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí druhé osobě, tak i **útoky slovní** v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako nápadné přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševním a tělesném zdraví.

Pocit bezpečí každého jedince je neodmyslitelnou podmínkou vytváření produktivního prostředí a dobrého sociálního klimatu školy. **Všechny školy a školská zařízení mají proto povinnost předcházet všem náznakům agresivity a všem způsobům šikanování mezi žáky a svěřenci.** Šikanování nesmí být pracovníky školy v jakékoli formě akceptováno.

Probíhá nejčastěji mezi žáky ve stejné třídě či výchovné skupině a odehrává se v době přestávek, cestou do školy a ze školy nebo v době osobního volna.

Základní postup v řešení šikany

- Posoudit a odhadnout závažnost šikany. Počáteční stádium, kdy je možné nalézt vhodné svědky a žáky ochotné spolupracovat na změně, by měl zvládnout metodik prevence ve spolupráci s ostatními kolegy.
- Při vyšetřování pokročilé šikany (čtvrtý a pátý stupeň) se škola obrátí o pomoc na odborníky (OSPOD, Policie ČR, PPP, středisko výchovné péče, nezisková organizace apod.)

Metody vyšetřování šikany:

Počáteční šikana

Osoba, informovaná o šikaně provede:

1. Rozhovor s těmi, kteří na šikanu upozornili a s oběťmi šikany.
2. Zajistí vhodné svědky.
3. Provede individuální, případně konfrontační rozhovor se svědky, nikdy nekonfrontuje oběti a agresory.
4. Zajistí ochranu oběti.
5. Neprodleně informuje třídního učitele.

Třídní učitel:

1. Neprodleně informuje vedení školy, metodika prevence a výchovného poradce.
2. Informuje o skutečnosti rodiče.

Náprava:

- Třídní hodina (metoda usmíření)
- Výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči
- Práce s celou třídou

Pokročilá šikana s neobvyklou formou skupinového násilí

1. Neprodlená záchrana oběti, zastavení skupinového násilí.
2. Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování (rozhovor s obětí a informátory, nalezení nejslabších článků, rozhovory se svědky, s agresory; stále platí zásada nekonfrontovat agresora s obětí)
3. Zabránění agresorům na křivé výpovědi.
4. Pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře).
5. Nahlášení Policii ČR, informace rodičům.

Výchovná opatření:

Pro potrestání agresorů budou použita běžná výchovná opatření v souladu se školním řádem, jako je napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy, snížená známka z chování. Opakované a závažné porušování školního řádu bude řešeno ve spolupráci s dalšími orgány: Policií ČR, PPP Děčín, OSPODem.

Šikana zaměřená na učitele

- týká se všech členů školy
- dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel x žák) a žák se dostane do pozice větší moci než pedagog
- nejčastěji se odehrává ve škole, mimo školu ve veřejných prostorech, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru
- šikanou může trpět i vysoce zkušený a kompetentní pedagog, který dobře zná svůj předmět, ovládá třídní management a má dobré pedagogické schopnosti

Postupy v řešení šikany učitele

- V případě bezprostředního ohrožení pedagoga žákem/žáky si pedagog pro sebe zajistí bezpečí (odejde ze třídy, přivolá si pomoc apod.).
- Požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě, vyžaduje-li to situace.

- Domluvit se společně na dalších krocích – každý případ je specifický a musí být zváženy všechny okolnosti případu, nutná ochrana informací.
- Zjistit vše potřebné o dané situaci, zorientovat se, určit stádium šikany (ŠMP, výchovný poradce, TU, školní psycholog).
- U závažných případů přizvat odborníky ze SVP, PPP, event. předat Policii ČR.
- Rozhovor s obětí – v soukromí (ne před třídou ani nikým z žáků, kolegů!!!) – ujistit oběť o bezpečí, ochraně informací a vyřešení situace – provede TU / ŠMP / VP / příp. školní psycholog – nechat oběť mluvit, pak pokládat otevřené otázky, vše zapsat.
- Nalezení svědků – kdo na šikanu upozornil; učitelé, žáci (rozhovory – individuálně), ujistit o ochraně informací, zajištění bezpečí, nejprve nechat svědky otevřeně o situaci promluvit, pak se teprve doptávat, vše písemně.
- Je zapotřebí, aby pedagog sám i jeho kolegové porozuměli tomu, že pedagog byl vystaven traumatickému zážitku. Je proto potřebné dát si čas na zpracování šoku, neobviňovat se.
- Ve třídě, kde se šikana odehrála, se provede intervence řešení šikany.
- Třída jako celek je pod dohledem, další vývoj je sledován.

Nápravná opatření proti agresorům šikany

Škola má k dispozici následná nápravná opatření:

- Výchovná opatření (napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy).
- Snížená známka z chování.
- Převedení do jiné třídy, pracovní či výchovné skupiny (je třeba individuálně posoudit efektivitu tohoto opatření, aby nedošlo k přesunutí šikany do nového prostředí).
- Doporučení rodičům, aby dobrovolně umístili žáka do pobytového oddělení střediska výchovné péče či dobrovolně realizovali pobyt v diagnostickém ústavu.
- Podání návrhu orgánu sociálně právní ochrany dětí k zahájení práce s rodinou.

Preventivní program – školní neúspěšnost

Obsah:

1. Charakteristika školní neúspěšnosti
2. Faktory školní neúspěšnosti
3. Kdy je žák ohrožen školní neúspěšností
4. Doprovodné projevy
5. Předcházení školní neúspěšnosti
6. Pravidla řešení školní neúspěšnosti

1. Charakteristika školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je z hlediska pedagogicko-psychologického a socio-pedagogického chápána jako selhávání nezletilého v podmínkách školního edukačního programu. Nejedná se pouze o špatný prospěch, ale rovněž o vytváření negativních psychických postojů a emočních stavů k vlastnímu učení, vzdělávání, učitelům a škole obecně. Bývá důsledkem nevyváženosti ve vývoji osobnosti žáků, v jejich výkonnosti, motivaci, volných vlastnostech a v neposlední řadě také v rodinném prostředí. Neprospěch je téměř vždy způsoben souborem mnoha příčin, které je třeba včas rozkrýt a přijmout účinná opatření směřujících k nápravě. Podpora školního úspěchu vychází zejména z atmosféry školy, ve které je podporováno učení každého žáka, tedy dobrými mezilidskými vztahy jak mezi žáky, tak mezi žáky a pedagogy.

Strategie předcházení školní neúspěšnosti vychází z vyhlášky č. 27/2016 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, v platném znění a jejím cílem je vyhledávání potencionálně neúspěšných žáků a vytváření podmínek ke zlepšení jejich školní úspěšnosti.

2. Faktory školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je vymezena řadou faktorů, především osobností a zdravotním stavem nezletilého, dále rodinným a mimoškolním prostředím a výchovně vzdělávacím procesem ve škole.

Při řešení školní neúspěšnosti je nezbytná spolupráce školy, dalších odborníků, rodiny a samotného žáka. Podpora rodiny je v tomto procesu nenahraditelná i s ohledem na volbu budoucího povolání a budoucí život.

Jedná se o tyto faktory:

- osobnost dítěte - snížená inteligence, poruchy učení, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká odolnost vůči zátěži,
- poruchy chování, PAS,
- zdravotní problémy žáka - dlouhodobá absence,
- vysoká absence,
- změna ŠVP v důsledku přestěhování, přechodu na jinou školu,
- nepodnětné rodinné prostředí, střídavá péče,
- rodinné prostředí s nezájmem o školu a školní dění, nezájem rodičů o spolupráci se školou,
- nadměrně ochranné rodinné prostředí,
- dítě ohrožené sociálně nežádoucími jevy (zhoršená rodinná situace, šikana, domácí násilí, problémy ve vztazích v rodině nebo ve škole, ve třídě, ve vztahu s učitelem), ohrožení sociálně patologickými jevy,
- dítě – cizinec.

3. Žák je ohrožen školní neúspěšností, když

- na konci pololetí z některých předmětů neprospěl, nebo je z některých předmětů nehodnocen,
- dlouhodobě neplní zadané úkoly,
- svým chováním soustavně porušuje školní řád a jsou vůči němu uplatňována výchovná opatření,
- jeho příprava není systematická.

4. Doprovodné projevy při školní neúspěšnosti

- neurotické příznaky – bolesti hlavy, břicha, nechutenství, zvracení, tiky, školní fobie,
- poruchy chování – zvýšená absence v některém předmětu, nebo celková absence, záškoláctví,
- obranné mechanismy – ztráta motivace, pocit méněcennosti, fantazie, regrese.

5. Předcházení školní neúspěšnosti

- klást na dítě přiměřené nároky,
- dbát na jeho pravidelnou docházku do školy, důsledně kontrolovat splnění zadaných úkolů,
- zdůrazňovat jeho pozitivní stránky,
- oceňovat jeho jedinečnost,
- umožňovat žákům vyslovovat vlastní názory,
- podporovat aktivitu žáků, dát mu příležitost zažít úspěch,
- motivovat žáky, rozebírat s ním jeho úspěchy,
- vyhýbat se negativnímu srovnávání,
- věnovat pozornost rodinnému zázemí žáka.
-

6. Pravidla pro řešení školní neúspěšnosti

Včasné podchycení žakových potíží jednotlivými vyučujícími, ti zejména vyhodnotí, zda jde o ojedinělý výpadek, nebo trvalejší problém, v takovém případě o neúspěšnosti informují rodiče žáka a třídního učitele.

Třídní učitel ověří, zda jde o problém spojený jen s jedním vyučovacím předmětem, nebo zda se týká více vyučovacích předmětů, případně i ve spojení s výchovnými problémy.

Podle závažnosti problému třídní učitel kontaktuje rodiče, nabídne osobní jednání s jednotlivými vyučujícími, případně s výchovným poradcem, metodikem prevence rizikového chování či dalšími členy školního poradenského pracoviště. Kromě individuálních pohovorů je možné svolat jednání výchovné komise. O jednáních se

vedou písemné záznamy, které vždy obsahují doporučení školy vůči rodičům a postoj rodičů k nim (individuální doučování, vyšetření v PPP, apod.).

Je uplatňován třístupňový model péče

1. Individuální pomoc vyučujícího v rámci běžné výuky.
2. Zapojení školního poradenského pracoviště.
3. Zapojení školského poradenského zařízení (PPP/SPC).

Základem účinného řešení školní neúspěšnosti je správné rozpoznání příčin, viz výše uvedené faktory.

Na toto téma případně zaměřuje svoji kontrolní a hospitační činnost i vedení školy.

Na základě zjištění, že žák je ve škole neúspěšný, se stanoví možná opatření:

- zvýšená motivace žáka k učení – důraz na pozitivní hodnocení, stanovení přiměřeného rozsahu učiva, podpurné pomůcky (přehledy), využití pomoci spolužáků, podpurné aktivity – oznamování termínů písemných prací a zkoušení, slovní hodnocení,
- zajišťování vhodných pomůcek vzhledem k odlišným stylům učení (preference vizuálního, nebo audio vnímání),
- žáci jsou seznamováni s možnými styly učení a učí se vědomě používat styl pro něj nejvýhodnější,
- individuální konzultace, doučování, kompenzace nedostatků pomocí speciálně pedagogických postupů (PLPP, spolupráce s PPP, SPC),
- pomoc při začleňování žáka do třídního kolektivu,
- stanovení přiměřeného rozsahu učiva,
- práce zadaná pro domácí přípravu odpovídá žakovým vzdělávacím možnostem,
- sestavení plánu pedagogické podpory,
- zvýšená práce pedagogů s kolektivem třídy, náprava narušeného klimatu třídy,
- vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu,

- včasné informování rodičů o mimořádném zhoršení prospěchu žáka, tak, aby se zvýšenou péčí mohlo zabránit zhoršení souhrnné klasifikace žáka na konci každého pololetí,
- u žáků, jejichž neúspěšnost souvisí spíše se sociálním znevýhodněním, konzultovat situaci s OSPOD.

Škola průběžně vyhodnocuje úspěšnost těchto opatření, dlouhodobě sleduje žáky s riziky neúspěšnosti, poskytuje jim pomoc k jejímu překonání, zohledňuje vnější prostředí ovlivňující výsledky žáků, přijímá případná opatření k zamezení rizikového chování.

Na jednání pedagogických rad a metodických sdružení je vyhodnocována situace vzdělávání žáků ohrožených školní neúspěšností.

Škola si v prevenci stanovuje dlouhodobé cíle

- vytváření kvalitního prostředí ve třídách a škole,
- trvalé sledování a vyhodnocování této problematiky, poskytování informací o úspěšných i neúspěšných řešeních,
- v rámci DVPP rozvíjet klíčové dovednosti pedagogů pro tuto oblast,
- je poskytována nabídka pomoci pro žáky, kteří potřebují řešit subjektivně náročné životní situace.